

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep.
0030 OSLO

Deres ref:

Oslo, 25.02.2020
Vår ref: Sigrid Sellæg Helland/ 20-5503

HØRING - MARKEDSBALANSERING

Virke dagligvare viser til brev av 14. november 2019 med forslag til endringer i forskrift om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer (rammeforskriften). Virke dagligvare har om lag 2 400 medlemsbedrifter og omfatter det meste av dagligvarehandelen med kjedenes hovedkontor, lagre, kjedeeide butikker, samvirker, franchisebutikker samt leverandører.

Virke dagligvare støtter det politiske grunnlaget får å gjøre endringer i regelverket som forenkler ordningene for markedsregulering og reduserer risikoen for konkurransevriddinger i melkesektoren og kjøttsektoren. Virke dagligvare er i liket med næringskomiteeten opptatt av at det er effektiv konkurranse i alle ledd i verdikjeden, både i matindustrien og i handelen. Vi er derfor enig i Stortingets premiss om at gjennomgangen av markedsreguleringen av jordbruksvarer i regi av Omsetningsrådet skal vektlegge forenkling, hindre konkurransevridding, sikre et transparent system og sørge for tillit mellom aktørene. Vi noterer oss at LMD i dette høringsnotatet omhandler behovet for oppfølging innenfor departementets ansvarsområde og i lys av de problemstillinger som Omsetningsrådet har reist i sitt arbeid.

Virke dagligvare har merknader knyttet til departementets endringsforslag på to områder – avgrenset dobbel mottaksplikt for kjøtt og avgrenset mottaksplikt og forsyningsplikt for egg.

Avgrenset dobbel mottaksplikt for kjøtt

Virke dagligvare støtter forslaget om en innføring av dobbel mottaksplikt for kjøtt, dvs også mottaksplikt fra uavhengige markedsaktører. Omfanget av balanseringstiltak i kjøttsektoren er begrenset, og det er viktig å tilpasse metoden for å gjennomføre markedsregulering til endringene i råvaremarkedet for kjøtt. En viktig endring er at uavhengige aktører har opprettet mer langsiktige kundeforhold til råvareprodusentene, noe som kan medføre at de uavhengige aktørene ved overskudd i markedet kan få store overskudd av slakt på sin

hånd, uten tilgang til avlastning gjennom fellesfinansierte tiltak. Vi er derfor enig i at markedsbalanseringen for kjøttsektoren ikke lenger kan baseres på at de uavhengige aktørenes andel av råvareoverskudd blir levert til markedsregulator via den ordinære mottaksplikten. Forslaget vil gi en bedre balanse av forretningsmessig risiko og bidra til økt konkurranse om primærprodusentenes leveranser av dyr til slakt.

Til det konkrete forslaget så støtter vi at den doble mottaksplikten bare kan benyttes når det er overskudd i totalmarkedet, og at mottaksplikten begrenses til mottak av det som er definert som regulert nivå - hele og halve slakt. Vi støtter også forslaget om en avgrensning til de private slakterienes andel av samlet slakt foregående år. Når det er sagt mener vi det er viktig at man i etableringen av et system (fordelingsnøkkel eller metode) legger til grunn at private aktører må kunne samarbeide om det tildelte volumet på en hensiktsmessig måte, fir eksempel ved å kunne overlate sin kvote til andre. Dette fordi mange uavhengige aktører er små, er spredt lokalisert, og det vil dermed være kostnadseffektivt å ha mulighet til å koordinere innfrysingen.

Departementet foreslår at de uavhengige aktørene ikke skal kunne levere på den doble mottaksplikten innenfor *samme måned* som man mottar leveranser fra markedsregulator på forsyningsplikten. Dette for ikke å gi de uavhengige aktørene uforholdsmessig stor risikoavlastning. Virke dagligvare stiller spørsmålstegn ved om det er hensiktsmessig å sette en begrensning definert som «samme måned». Markedet har til dels store skift i løpet av året med både sesongsvingninger, høytider/helligdager som faller i samme måned og endringer i prisløyper. Overgang fra overskudd til underskudd kan med andre ord skje mye raskere enn innenfor en måned. Vi mener derfor departementet bør foreta en ny vurdering om - og i tilfelle hvilken begrensning som vil være tilstrekkelig for å hindre de uavhengige aktørene *uforholdsmessig* stor risikoavlastning.

Avgrenset mottaksplikt egg

Departementet viser til at det er etablert praksis i eggesektoren at de uavhengige aktørene ikke kan kreve å levere på den doble mottaksplikten innenfor samme måned. I likhet med for kjøttsektoren kan vi ikke se departementets begrunnelse for at avgrensningen «samme måned» veier opp for lik forretningsmessig risiko mellom de uavhengige aktørene og markedsregulator. Forbruket av egg varierer etter høytider, og som ikke treffer kalenderåret likt fra år til år. Denne begrensningen bør derfor vurderes på nytt.

Avgrenset forsyningsplikt egg

Forsyningsplikten for egg praktiseres slik at den kun gjelder usorterte egg på det regulerte nivået i verdikjeden. Det er ikke fastsatt noen kvantitativ avgrensning av volumet som andre aktører kan kreve fra markedsregulator på forsyningsplikten. Departementet foreslår nå en kvantitativ avgrensning av markedsregulators forsyningsplikt i form av en øvre grense på hvor store eggvolum andre aktører kan kreve levert per år fra markedsregulator. Denne foreslås satt til 500 tonn egg per år for uavhengige aktører. For forsyninger utover 500 tonn foreslår departementet at det stilles krav om leveranse fra egne leverandører, og forsyningsplikten for dette kvantumet foreslås satt til inntil 30 prosent av innveid eggmengde fra egne leverandører foregående år. Departementet finner at en slik avgrensning vil kunne gi utviklingsmuligheter for andre aktører og begrunner forslaget med at dagens praksis gir de uavhengige aktørene en for stor reduksjon i forretningsmessig risiko.

Virke dagligvare er skeptisk til forslaget om å begrense forsyningsplikten på egg, og savner en fakta- og kunnskapsbasert begrunnelse for forslaget, blant annet hvilke konsekvenser forslaget vil ha for konkurransesituasjonen i markedet for egg. Norge har et importvern som sikrer at det ikke importeres egg til Norge. Nortura har ansvar for å regulere markedet, og med det har de også fått en leveringsplikt av egg til uavhengige eggpakkerier, dette for å sikre konkurranse i markedet selv uten fri import. Nortura som markedsregulator kontrollerer i dag ca ¾ av råvarene og er hovedleverandør til to av de tre største dagligvarekjedene. Ingen av de tre store kjedene i dagligvaremarkedet har under 10 000 tonn i sin portefølje. Med det volumet dagligvarekjeden etterspør vil det med de nye reglene derfor være umulig for uavhengige aktører å levere til en ny stor dagligvarekunde, uten å si fra seg fra seg den de allerede har. Det nye forslaget mener vi derfor vil bidra til å svekke konkurransen i markedet for leveranser av egg til forbruker. Forslaget bør derfor utgå. Sammenlignet med dagens praksis ser vi heller ikke at innføring av en grense på 30 prosent vil gi ytterligere eller nye utviklingsmuligheter for andre aktører – snarere tvert imot.

Avslutningsvis – presisering av bestemmelsen om forsyningsplikt

Forsyningsplikten er en ensidig forpliktelse som pålegger markedsregulator, under gitt forutsetninger, å forsyne uavhengige aktører med norsk råvare til like vilkår. Ordlyden i bestemmelsen om å sikre forsyninger til alle «forbruksområder» kan tolkes som at forsyningsplikten ikke bare skal være et virkemiddel rettet mot foredlingsleddet, men også et forsyningsansvar til like priser i hele landet på detaljleddet. Det er dagligvareaktørene som sikrer at forbrukermarkedet i alle geografiske områder blir forsynt, og at dette skjer til noenlunde like priser. De norske dagligvareaktørene driver i dag en form for prisutjevning mellom butikkene uavhengig av hvor de er plassert geografisk. At utsalgsprisen på en liter melk eller et brød er den samme over hele landet, betyr i realiteten at kostandene knyttet til transport mm jevnes ut mellom butikkene i en kjede, og at forbrukere kan tilbys stort sett samme pris for samme vare uavhengig av hvor de bor i landet. Virke dagligvare støtter derfor departementets forslag om en presisering der henvisningen til forbrukermarkedet er opphevet i Rammeforskriften.

Vennlig hilsen

Hovedorganisasjonen Virke

Ingvill Størksen

Direktør Virke dagligvare